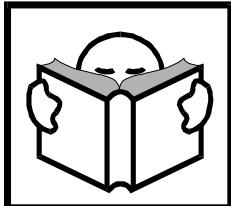

October 2010

Estd. Oct. 1994

KRISTIAN NAUPANG

Kum 17-na

October 2010

Bu 193-na

Editor
Zohmingliana

Managing Editor
Rev. Thangzauva

Joint Editors
Upa F. Lalsangliana
Upa K. Thangkima

Circulation Manager
Upa C. Lalbiaktluang

KRISTIAN NAUPANG

Synod Press Building
Mission Veng
Aizawl -796001
Phone - 2324590

A man pe duh leh a bu la duh
chuan Circulation Manager
hriattir tur a ni.

Kum khat lak man Rs. 30.

Kristian Naupanga thu chhuahte hi Editor ngaih dan a ni vek kher lo.

A chhunga thu awmte

Phek

1. Enkawltu lam a ḥangin	3
2. Pathian hriat loh pawizia	4
3. Lehkhathawn	5
4. Nu tel lovin	7
5. Lori Adams	10
6. Hriatzauna huang	12
7. Zawnchhuah	13
8. Cheichhuah	14
9. Bible milem	15
10. Ka hmuh ang hmu thei rawh	Inside cover

Enkawltu lam atangin

Mizoram hmun hrang hrangah lei min kan hre leh ta a; hei hi kum tin fur laia kan ramin kan tawn ḫin a ni a. Thih phah pawh an awm bawk a ni. Lei min bakah hian lei khi, chenna in atana hlauhawm khawp te pawh sawi tur a awm nual mai.

Kan ram hi mi thiamten an sawi angin a leilung hi a thawl hle niin a lang a. Ruah a surin lei a min hma a, lei khichat leh lei tlahniamte pawh a awm hma niin a lang.

Hetiang hi a nih avangin in kan sak dawnah a leilung awm dan uluk taka zir chian hmasak a ḫa a. Tui chhe paihna, tuiliuankawr leh dithlifarfem pawh uluk takin kan ruahman tur a ni a; tuichhia leh tuihawk, lei chhungirla a luan luh loh nan kan fimkhur a pawimawh hle a ni.

PATHIAN HRIAT LOH PAWIZIA

Khaw pakhatah hian chhungkaw haus a deuh mai hi an awm a. Fapa pakhat chiah an nei a, a hming chu Maruata a ni. Maruata chu a duh apiang an leisak a; eng pawh ti se an hau ngai lo. Thu tha pawh an hrilh ngai lo reng reng a. A inkhawm loh pawhin an hau ngai chuang lo va. Chhung inkhawm an nei ngai bawk si lo va, Maruata chuan ṭawng tai dan pawh a thiam lo a ni.

Tuk khat chu tuk dang ang bawkin Maruata chu computer games khelin a thu leh a. Chutia a thut hnu rei vak lovah chuan a lu a rawn na ta a. A lu na chu a zual telh telh a. A nu leh pate an office hlan a ni bawk si, amah chauh chuan a rûm a rûm ta mai a.

Hmanah a thianten, “Kan ṭawng ṭaia ngaihdam kan dil chuan Pathianin min tidam thei a ni,” an tih kha a hre chhuak a. Ṭawng tai a han tum a, a bul ṭan dan takngial pawh a lo thiam si lo va, a ṭap a ṭap ta mai a. A nu leh pate an rawn haw hnu chuan, “Ka nu, ka pa, Pathian hnena ṭawng tai dan min zirtir ngai lo va, thu tha pawh min hrilh ngai bawk si lo va; in fapa hi min hmangaih lo. Hmangaihna pakhat mah in nei lo a ni. In fapa hi ka thi a nih pawhin rawn ṭap reng reng suh u. Nangmahni avangin meidilah ka tla dawn ta a nih hi. Mangtha, ka nu, ka pa,” a ti a, a thi ta mai a.

A nu leh pate chu an inchhir em em mai a. Pathian hnena ngaihdam an dil a, ni tin chhung inkhawm te neiin biak inah te an inkhawm ve ta a ni.

Pathian an hriat loh avangin an fapa neih chhun an chân ta a ni. Chuvangin, Kristian naupangte chuan ṭawng tai leh inkhawm hi i thlahthlam lo vang u.

LEHKHATHAWN

Aw Lalpa,

Charles-a ka ni a. Hmanni lawk khan kum sawm leh pahnih ka tling ve a. Eng emaw chang hi chuan thil han ziah vel hi ka harsat hle Ქthin a ni tih chu i hria a. Ka natna avang hian thil ka ziak Ქha thei lo va, naupang dangte angin ka Ქhu hle hle thei hek lo.

Pencil pawh ka hum Ქha thei lo va, milem pawh ka chei dik thei hek lo. A chhung chei ka tum tang tang pawhin a rin pawnah ka kutin a lo thai tel leh Ქthin. Naupang dang tu mahin ka thil ziak an chhiar thei lo, Keith-a tih loh chuan. Ani lah chu a pêm daih bawk si.

Ka kut thiltih chu ka thluakin a hre lo va. Pencil ka khawihin ka hum tih chu ka hria; mahse, ka rilrua ziah tur ka tih hi ka ziak chhuak Ქha thei si lo. Chumi avang chuan ng het deuhva ka vawnin ka thluakin pencil ka vuan a ni tih a hre thei chauh Ქthin.

Hetiang hi ka harsatna a nih avangin a ziaha ziah ai chuan a sawia sawi hi ka tan chuan a awlsam zawk fe a ni. Thil sawi fiah velah chuan ka Ქha khawp mai; mahse, kan zirtirtuten chutianga tih chu min phalsak ziah bik si lo. Washington leh Philadelphia khawpui kan tlawh chanchin ziak turin min ti selang chuan ka tan chuan hremna a ni ringawt. Mahse, a sawiin sawi ilang chuan fiah leh ngaihnawm takin ka sawi thei leh thung si.

Lemziak lam zir dawn ilang chuan ka hlawhchham chiang ngawt ang. Ka rilrua milem ziah dan tur Ქha leh mawi tak tak ka duan ang chu ka kut hian a ziak chhuak thei hlawl lo a ni.

Hetiang hi ka harsatna ni mah sela i lakah ka vui chuang lo; ngaihtuahna Ქha tak leh rilru hlim thei tak min pe tlat a. Thil

han chhuia han ngaihtuah velah hian ka Თha ve khawp mai a; inhnial fiam (debate) te hi nuam ka tih zawng tak a ni bawk. Kan class-a Pathian thua han inkawm ho (Bible discussion) kan neih te hian nuam ka ti thei hle a ni.

Ka puitlin hunah chuan dan hre mi (lawyer) nih ka tum a. Mi sual thiltih han chhui chiana, an thil tihsual finfiahna han zir chiana thu dik han hai lan vel ka chak a ni. Chu chu ka thiam zawng tak a ni ang tih ka hria.

Mak taka siam ka ni tih Bible-in min hriattir khan (Sam 139:14) a bik taka siam ka ni tih min hrilh bawk a. Ka awm dan zawng zawng hi min hmu vekin min hruai zel dawn a ni tih ka hri a. Ka tan hian ruahman lawk eng emaw tak i nei tih ka hria, chu chuan beiseina pawh min pe Თthin.

Ka nu leh paten ka zirlaia min Თtanpuitu atan computer laptop min leisak a. Kumina kan zirtirtu phei chu a fel em em mai a, ka computer-a ka zirlai te ka chhut min phalsak a. Kan zirlai atana pawimawh a nih avangin Zirtawpni apiangin milem leh thil dang duan a ngai ziah a. Chutah pawh chuan computer hmanga ka thil ziah ve chu min phalsak bawk a ni. A vawi khatna atan ka rilrua milem leh thil dang ka duan chu mi dang hnenah a nihna ang takin ka entir thei dawn ta a.

Aw Lalpa, hei hi ka lawm thu sawina lehkha a ni a. Nangmah avangin tluang takin ka la awm ve thei zel a. Eng emaw chang chuan harsa tih chang chu ka nei ve tho Თthin. Nimahsela, chutiang harsatna chuan tumruhna leh chhelna min pek Თthin avangin harsatna pawh ka hmachhawn zel Თthin. Keimah inhmu fiah thei tur khawpin beiseina leh rinna ka nei a ni. Hetiang taka min siam avang hian ka lawm e. Hmangaihna tawp chin nei lova min hmangaih avangin ka lawm e. Thil engkim avangin lawm thu ka hrilh a che.

(Charles Inglehart, kum 12 mi ziak, *Dear God, This is Charles* tih Chicken Soup for the Kid's Soul bua mi lehlin a ni.)

NU TEL LOVIN

Kum 12 ka nih hian ka nu leh pate chu an inthen a; hrehawm ka tiin ka rilru a na hle mai a. Chu aia hrehawm chu kan hmangaih tak chān hi a ni.

Ka ngaih dan chuan 'cancer' tih hi dictionary-a thumal ḥihbaiawm ber ni hialin ka hria. Ka nu chu ka chhung cancer a ni tih hmuhchhuah a ni a. Chumi kum 'Nute Ni' (Mother's Day) chu damdawi inah a hmang a. Chumi hnu leh thla li-ah chuan a chuap pawh a cancer tih hmuhchhuah a ni leh a ni.

Ka nu chuap a cancer tih an hmuhchhuah ni chu ka la hre chiang khawp mai. Ka sikul bang in ka thlen chuan kan chhungte an lo awm ḥhap mai a; an lungngaih hmel hlawn hle lehngthal a. Ka nu chuan, "Ka bulah rawn ḥtu teh," tiin min lo ko va, a ṭap zawih zawih mai a. Thil tha lo tak eng emaw a thleng tih chu ka hre thiam nghal mai a. Ka nu chuan eng mah a sawi theih loh avangin ka puin ka nu chuap a cancer a, a dam rei tawh dawn lo tih min hrilh ta a. Ka nu nen chuan kan ṭap dun ringawt mai a ni.

Ka nu inenkawlna chi hrang hrang chemotherapy, radiation, oxygen treatment tih vel avang chuan a sam nahl tak ḥthin chu a tla kawl vek a. A natna avang chuan a tuar nasa hle a, tih theih erawh kan nei si lo. A han ṭawng te hian a khuh bawrh bawrh a, a thaw te a chham ḥthin a. A chauvin a chak lo tial tial a ni.

Eng tikah emaw chuan min la kalsan dawn a ni tih chu kan hria; mahse, kan beisei ai erawh chuan a lo thleng hma a, thla riat chhung chauh a tlin a ni. Ni khat chu ka sikul bang in ka thlen veleh, ka tih ḥthin dan pangngaia ka nu ngaihven tuma a pindana ka va kal chuan a lo awm hauh lo mai a. Damdawi inah an hruai a lo ni a. Zanah kan va tlawh a. Ka zirlai pawh ka ngaihsak hman lo.

A tukah chuan ka nu a Თatoh zual avangin ka nu tapa Robert-a nen class a Თangin min rawn ko chhuak a. Ka lehkhabu dahna chhuar (locker) bulah chuan ka Თap zawih zawih mai a. Ka Თhiante zinga pahnih hi an rawn kal a, min rawn hnêm a. Damdawi in kan va thlen chuan kan unaupa Chris-an min lo hmuak a, ka nu dinhmun chu min lo hrilh a.

Ka nu bula Თah loh hrâm tumin ka inseg ruh a, a bulah chuan ka va kal ta a. Beidawng taka khuma a mu bal mai han hmuh chuan insum a har khawp mai. A kut ka chelhsak a, min biak a tum pawhin a thei meuh lo, a chau em em a ni. Vawi eng zat nge ka hmangaih a ni tih ka hrilh hman pawh ka hre lo.

Kan haw hnu chuan, ka hmuh hnuhnun ber a ni tawh ngei ang tih ka ring nghet tlat a. Phone-in ka va bia a, a thusawi te chu ka rilruah ka vawng tlat a. Amah hnem nan, a aw chu a zangkhaiin a Თatoh tawh hmel khawp mai tih te chu ka sawi ve luam a. Chu kan inbiakna chu ka tan chuan hlu tak a ni.

A tukah pawh chuan Robert-a nen chuan class a Თangin min rawn ko chhuak leh a. Თah vak mai hi ka châk a; mahse, ka insum hram hram a. Ka pa leh Chris-aten motor-in min lo nghak reng tawh a. Damdawi in kan va thlen chuan thil Თha lo tak a thleng tih ka hre mai a. Kan va kal hnaih deuh chuan mi zawng zawng chu an tap pur hlawm a. Ka laizawnnu hi ka nu pindan a Თangin a rawn chhuak a, Თap chung hian, “A awm tawh lo!” a rawn ti a.

Chu thu chu ka pawm theih loh avang chuan nuih vak mai ka châk a. Chumi Თum ang reng renga ka rilru nat hi ka la hre lo. Ka nu chu a tawpna atan ka han kuah a, min kuah let ve tak loh avang chuan ka mumang a ni lo tih ka pawm thei chauh a ni.

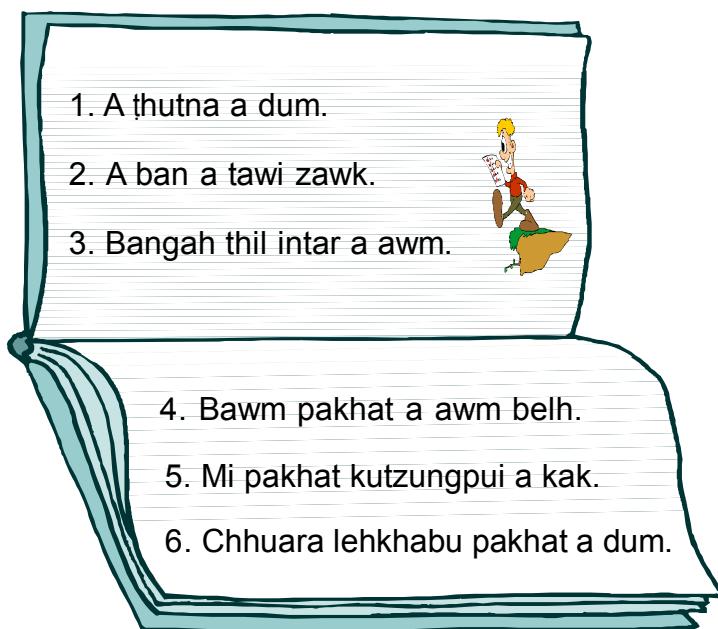
Ka nu ka ngaih zual chang a awm Თhin a. A thih khan ka taksa peng pakhat a thi tel ve ni hialin ka hria. Taksa leh rilru lama ka puitlin thuai a ngai a ni tih erawh ka inhria a. Ka nu chungah engati nge a thlen kher? A natna tawrh te kha a tawrh chhan awm reng ka hre lo. A fate tan theihtawp a chhuah a; a fate hi a neih chhun kan ni a, min kalsan chu a duh hauh lo tih ka hria.

Ka hun tawn pawimawh tak takah ka nu chu awm ve turah ka ngai tlat thin a. Mahse, a awm ve dawn lo tih chu pawm harsa ka ti hle a ni. Kan unauva nupui pasal kan neih ni min hmanpui thei dawn lo va, a tute pawh a hmu ve dawn ta lo a ni. Ka nu koh let leh theihna a nih dawn phawt chuan eng pawh tih hreh ka neih ka ring lo hial a ni.

Mi tlem te chauhvin mei zuk hlauhawmzia hi an ngaihtuah niin ka hria a. Rualpawlha leh puitling nihna niin an ngai pawh a ni mai thei; mahse, a ni hauh si lo.

He thu chhiartu thenkhat hi chuan nu leh pa tel lova awm hi hahdamthlak leh nuam zawk turah in ngai pawh a ni mai thei. Mahse, a ni hauh lo. Nu leh pate hmangaih ula, in nun hlim takin hmang rawh u. An tel lova nun chu hrehawm leh hahthlak tak a ni.

(Diana Carson-i, kum 15 mi ziak, *Losing Mom* tih Chicken Soup for the Preteen Soul bua mi lehlin a ni.)

LORI ADAMS

Rhonda-i chu a rawn inher a, thinrim deuhva Lori hmachhawnin, “I unaupa thiltih a ni chiang mai,” tiin a rawn au chhuak a; khuh bawrh bawrh chungin, “Blaze-i a chhuah a ni,” a rawn ti zui a.

“Jim-an chutiang a ti lo vang. Chutiang ti duh tur chi a ni lo,” tiin a nau chu a lo ṭan tlat a.

“I ngaih dan a nih chu. Amah ngeiin a chunga ka thiltihah phuba lak a duh avangin min hēk duh lo a nih kha. No a neih hmain Blaze-i chu ka zawng hmu hman tawh dawn lo a nih hi!” tiin a âng zui bawrh bawrh a.

Boruak vawt avang chuan Rhonda-i chu a khuh bawrh bawrh a. A chauh phah tak hial avangin huang ban nghengin a inchelh ding hram hram a.

Lori chuan a va pan vat a, “Ka lo pui ang che,” a va ti a.

“Ina lêt leh thei ka ni lo. Blaze-i ka zawn hmuh vat a ngai a ni.”

“Kan zawnsak mai ang che.”

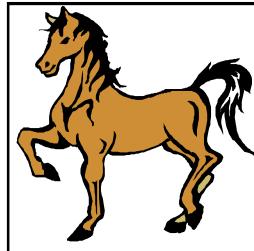
“In thei lo vang. Heng lai ram vel hi in hre chiang tawk lo.”

“Blaze-i chu an tlatna hmunah a lo awm mai ang. Kan va hmu ngei ngei ang. Mahse ina i kir leh vat a ngai a nih hi,” Lori chuan a lo ti a.

“Ka lêt lo vang,” tiin Rhonda-i chu a ṭang a; mahse, in lam pana Lorin a kaih phei chuan ṭha deuhvin a kal ve mai a.

A nu thu zawm lova sakawr huanga a lo va kal avang chuan Ellen-i chu a lungawi lo hle mai a.

“In chhunga ṭawn tlat tur i ni si a,” tiin a lo khak a.

"Ka thiltih engah mah a ngai chuang hlei nem. A fa tak pawh ka ni lo, a fa lâk mai ka nih hi," tiin a tàng tlat a.

"Chu chuan eng nge awmzia a neih chuan? Fa lak pawh ni mah la a enkawl tho che alawm," Ellen-i chuan a lo ti a.

"Awmzia tam tak a nei," Rhonda-i chu a khuh leh bawrh bawrh a. A rawn tawng chhuah leh chuan, "Blaze-i chu min va zawnsak thei ang em?" a rawn ti a.

"Tehreng mai," Lori chuan a lo ti vat a.

"Ka rawn zawnpui ang che," Jim-a chuan a rawn ti bawk a.

"Zawnpui a? Pawi i khawih tam tawk tawh lo vem ni?" Rhonda-i chuan a lo ti hlur a.

"Eng i tihna nge?" tiin Jim a chuan a han zawt a.

"Nangmah alawm huang ata Blaze-i chhuahtir," thinrim deuh hian a lo ti a.

A ngaihna hre lo deuh hian, "Engtin â?" a ti hu a.

"Huang kawngkhar i hawng a, i chhuahtir a ni. Nangma thiam loh vek a ni."

"Chutiang ngaih dan chu engtin nge i neih theih chu ka hre lo. Mahse, ka tih a ni lo."

"I tih a ni chiang alawm. Ka laka phuba lak nan i ti a nih kha."

"Ka tih a ni lo tih hre rawh. Eng ang pawhin ngai la, pawi ka ti lo ve."

"Inhnial buaiin khawi mah min thlen lo vang. Cindy, Jim-a, Blaze-i chu vur a tlak tam tak tak hmain i va zawng vat ang u," Lori chuan a rawn ti a.

(Awm zel tur)

Kriatzauna Huang

Arsite khi an puak darhin an insu darh fo va. A keh them khawvela rawn tla hmuh tur a awm thin a. Mihringte tana harsatna thlen sawi tur erawh a la awm meuh lo. Kan khawvel tuamtu boruak hian a lo kang ral zel a; a kang bang lei rawn thleng zinga a lian zual sawmte chu -

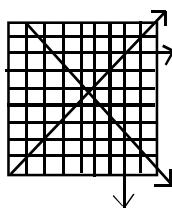
A tlakna hmun	Hmuhchhuah kum	A rih zawng
1. Hoba West, Namibia	1920	Ton 60
2. Campo del Cielo, Argentina	1969	Ton 37
3. Ahnighito, West Greenland	1894 (American Museum of Natural History, New York-ah dah a ni)	Ton 30.88
4. Armany, China (Xinjiang Geology And Mineral Museum, Urumqi City, Xinjiang-ah dah a ni)	1895	Ton 28
5. Bacuberito, Mexico (Centro de Ciencias, Culiacan, Sinaloa, Mexico-ah dah a ni)	1863	Ton 22
6. Agpalilik, West Greenland (University of Copenhagen, Denmark-ah dah a ni)	1963	Ton 20.10
7. Mbosi, Tanzania	1930	Ton 16
8. Campo del Cielo, Argentina	2005	Ton 14.85
9. Willamette, USA (American Museum of Natural History, New York-ah dah a ni)	1902	Ton 14.14
10. Chupaderos, Mexico	1852	Ton 14.11
(Ton khat = quintal 100 / kg 10000)		

(Top 10 of Everything, 2010-a mi lak chhawn a ni.)

ZAWNCHHUAH

A hnuia bawm chhungah hian Johana bung 7-naa thil hming 10 phum bo a ni a. Bible keu la, han zawng chhuak teh. Thla lehah a chhanna a lo chhuak ang.

THAI DAN TUR

H	R	U	I	T	U	N	G	C	I
R	D	A	W	L	R	E	P	H	O
I	H	A	R	T	U	I	H	A	L
K	H	O	V	U	T	A	M	W	E
H	R	E	T	I	A	E	E	L	I
R	A	I	J	U	D	A	I	H	L
U	A	I	S	O	T	A	I	N	E
G	R	I	K	T	E	E	R	I	T
U	R	I	N	G	A	L	I	L	I
M	N	T	U	I	N	U	N	G	I

J	E	A	N	N	I	N	T	U	I
P	(A	N	D	R	I	A)	I	M)
J	O	S	E	F	A)	T	U	O	S
U	R	B	A	N	S	A	N	S	I
D	I	T	A	R	N	G	H	I	N
(T	H	L	A	R	A	U	T)
H	I	L	E	L	L	D	U	A	T
U	B	P	E	(T	U	I	H	A
R	A	P	C	H	H	A	N	G	U
(K	A	L	H	L	E	N	K)

THLA HMASAA MI CHHANNA

1. JOSEFA	6. BARLI
2. TUIHAL	7. THLARAU
3. CHHANG	8. TIBERI
4. KALHEN KUT	9. ANDRIA
5. MOSIA	10. KAPERNAUM

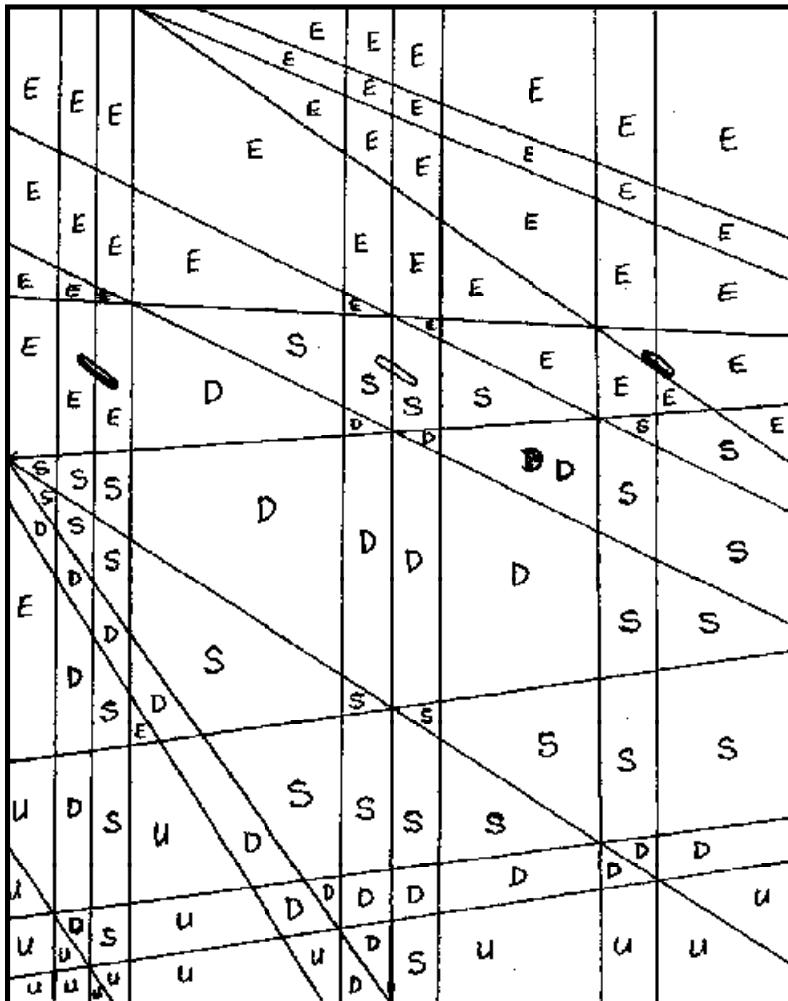
CHEICHUAH

Nonoi chuan Krismas dawnah a hawng ang.

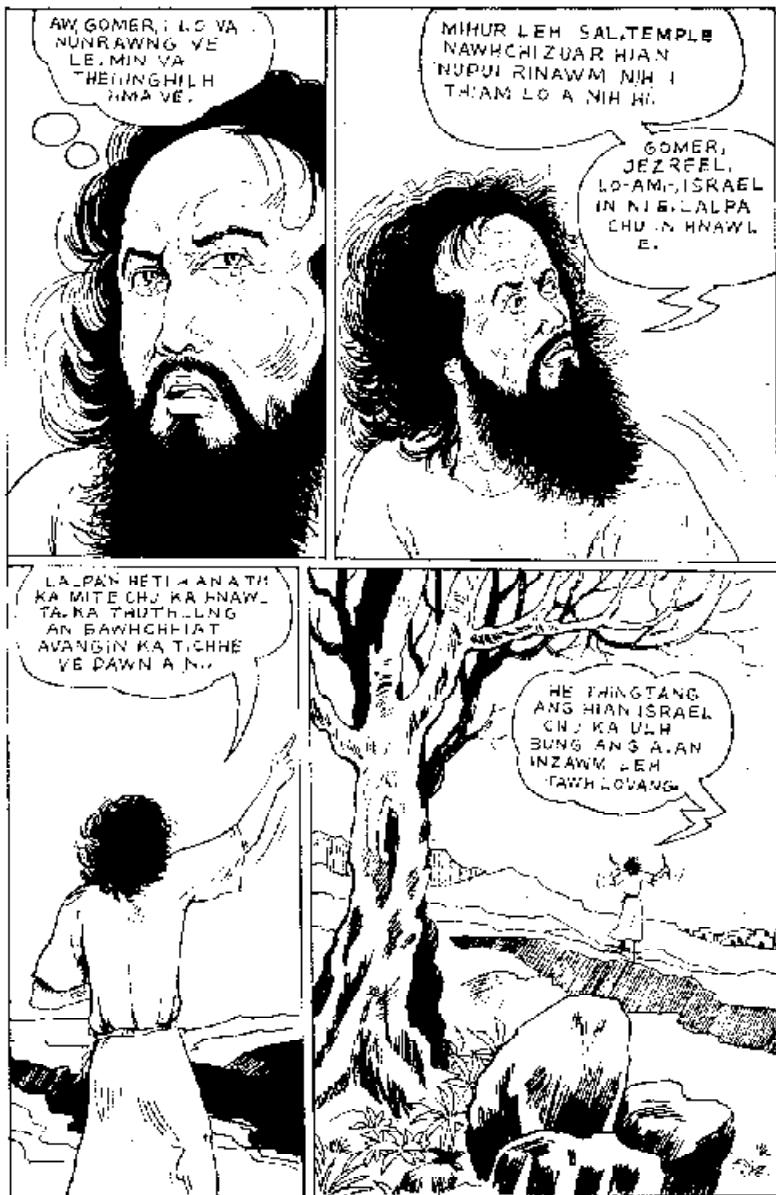
Chei dan tur:

D=Dum, S=Sen, U=Uk, E=Eng.

Bible Milem
HOSEA

Kristian Naupang

KA HMUH ANG HMU THEI RAWH

A chunga lemziak chi hnih khi ngun takin en la, a hnuai zawkin a chung zawk a an lohna chi ruk hmu thei rawh.

A hnuiah hian a chhanna lo ziak la

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

A chhanna chu thla lehah kan rawn chhuah ang.

Postal Regn. No. MZR/70/2009-2011
RNI Regn. No. 66996/96

To

Published by Rev. Thangzauva, Synod Literature & Publication Board,
Aizawl and Printed at the Synod Press, Mission Veng, Aizawl - 796001.
C - 18,500